

ŽIVI I PUSTI DRUGE DA ŽIVE

Hendrik Groen

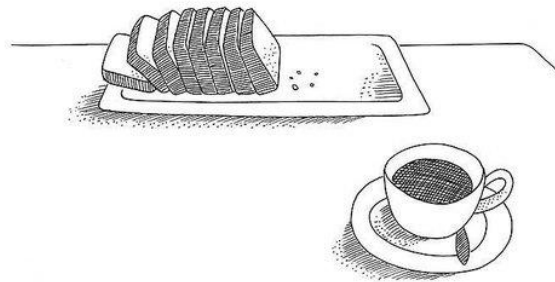
Izdavačka kuća: Meulenhoff

Kontakt-osoba za autorska prava: Anita Verweij (averweij@meulenhoffboekerij.nl)

Prijevod ulomka: Svetlana Grubić Samaržija (svetlana.grubic09@gmail.com)

HENDRIK GROEN

Leven en
laten leven

M

Roman | Meulenhoff

Naslov izvornika: Leven en laten leven

Autor: Hendrik Groen

Godina prvog izdanja: 2018.

Broj stranica: 284

O autoru i knjizi:

Hendrik Groen pseudonim je nizozemskog pisca Petera de Smeta, autora nekoliko uspješnih romana koji su objavljeni i u Hrvatskoj: *Tajni dnevnik Hendrika Groena*, *Novi tajni dnevnik Hendrika Groena* i *Malo iznenađenje*. U njima su opisane dogodovštine iz svakodnevnog života simpatičnog Hendrika Groena, koji sa svojim prijateljima iz doma za starije i nemoćne doživljava svakakve zgode i nezgode.

Živi i pusti druge da žive prvi je roman Hendrika Groena u kojemu pisac nije glavni lik i u kojemu se ne spominju ni ostali likovi iz navedenih romana. U ovoj priči glavnu ulogu ima pedesetogodišnji Arthur Ophof, zaposlenik u poduzeću koje se bavi veleprodajom zahodskih proizvoda. Arthur si je oduvijek zamišljao da će voditi drukčiji život, no umjesto da putuje svijetom, on svaki tjedan putuje do posla i natrag u nesnosnoj prometnoj gužvi te živi u dosadnoj kućici u nizu sa ženom s kojom se odavno više ne slaže. Jedina svijetla točka njegova tjedna je petak poslijepodne, kada s prijateljima igra golf.

No kada iznenađa dobije otkaz, a uz njega i izdašnu otpremninu, Arthur odluči napokon nešto promijeniti te smišlja način kako da započne novi život u drukčijem okruženju: inscenirat će vlastitu smrt.

Pri ostvarenju tog plana događaju su razne zgode i nezgode, opisane britkim humorom Hendrika Groena, također prožetim i tragičnim situacijama...

Iz kritika:

„Ironični ton te oštre i duhovite primjedbe na račun ljudskog ponašanja ponovno su prisutne.“

–*Algemeen Dagblad*

„Fascinantan roman, što zbog zanimljivih pogleda na suvremen život, što zbog dijelova u kojima progovara i supruga glavnoga lika...“ –*Elsevier*

„U ironičnom pogledu na život Arthura Ophofa prepoznajemo mnogo toga što smo prije čitali kod Hendrika Groena. Ljubitelji će biti zadovoljni.“ –*HP/De Tijd*

„Hendrik Groen je kralj.“ –*Kluun*

„Duhovito, tužno, a ponekad i uzbudljivo.“ –*Het Parool*

Prijevod ulomka (str. 5 – 36)

1.

– Ja sam u WC-papiru.

To je otrcana šala koju govorim već dvadeset tri godine, kad god me netko pita čime se bavim. Naime, toliko dugo radim u veleprodaji proizvoda za čišćenje i kupaonskih proizvoda. Trideset šest sati tjedno. Od ponedjeljka do četvrtka, od 8 do 17.45, s pauzom od četrdeset pet minuta u podne. Od toga dvadeset minuta potrošim na konzumaciju svojeg sendviča i jabuke, a nakon toga dvadeset minuta šećem poslovnim kompleksom Breukelena. Na pola puta za desert se počastim telećim krocketom u zalogajnici Piet & pomfrit. Piet je mrtav već godinama. Jednog lošeg dana dobio je infarkt i pao na izlog sa svojim proizvodima, među husarske salate i krokete. Od kupaca je bio prisutan samo jedan poljski vozač kamiona. On je odmah nazvao 112, ali nije znao ni riječi nizozemskog. A gospođa koja mu se javila nije znala ni riječi poljskog. Tako da to nije imalo previše smisla. Kad je nakon trideset pet minuta stigla hitna, Pietu više nije bilo spasa. Trees, Pietova žena, preuzela je njegovu radnju. Šteta što se ne zove Jet. Jet & krocket bila bi zgodna zamjena. Zapravo, malo mi smeta što na radnji još uvijek stoji veliki natpis na kojemu piše Piet & pomfrit. Trees kaže da je to *hommage* Pietu. Riječ *hommage* baš i ne pristaje Trees. A ni Pietu, da budem iskren.

Pet minuta prije isteka pauze ponovno se smjestim za svoj stol i provjeravam imam li na *e-mailu* novih narudžbi.

Preko puta mene radi Berend, koji se naziva glavnim za financije u firmi. On šalje račune. Nekoliko metara dalje sjedi Marieke, direktorova tajnica. Direktor pak ima svoj ured sa stolom od orahova korijena. Kad god mu u posjet dođu novi klijenti, gospodin Hertog, direktor, malo pogladi svoj stol i potom kaže: – Nije li prekrasan? Pravi orahov korijen. – Stol je pripadao njegovu ocu, Hertogu starijem, koji još uvijek dolazi u firmu jednom tjedno i onda upadljivo prčka po iPhoneu, kao da želi reći: – Pogledajte me, imam osamdeset godina, a još sam u trendu.

Petkom sam slobodan. Tada igram golf sa svoja tri najbolja prijatelja.

Zovem se Arthur Ophof. Već dvadeset četiri godine živim u pristojnoj kućici u nizu u Purmerendu, u stambenoj četvrti izgrađenoj u osamdesetima. Tada su u modi bila unutarnja dvorišta bez automobila.

Moja žena Afra bila je oduševljena time.

– Djeca će se za nekoliko godina moći sigurno igrati vani.

Samo što djeca nikada nisu stigla. Godinama smo se trudili, ali uzalud.

– To stvara napetost pri spolnim odnosima – rekla je Afra bračnom savjetniku.

Od te dvije riječi već postanem impotentan. Jedino ona to zove „spolnim odnosima“. Da stvar bude još gora, učestalost istih ovisila je o kalendaru i toplomjeru.

– Zapravo, to umrtvljuje spolne odnose – rekao sam savjetniku.

Afra je razjapila usta.

Bračni savjetnik oprezno je kimnuo. Zapravo, to kimanje bilo je njegov najvredniji doprinos našim razgovorima. Jednom sam računao koliko tom čovjeku plaćam po kimanju, i izračun me nije baš razveselio.

Nakon što smo još nekoliko godina petljali, pretrage su pokazale da s Afrinim jajašcima nešto ne valja i da ne može imati djece.

Time se izgubio naš glavni razlog za život u Purmerendu, u kućici u nizu s unutarnjim dvorištem bez automobila. Nekoliko sam puta predložio da se preselimo u Breukelen, gdje također imaju krasne kućice u nizu, koje su pritom sat vremena bliže mojemu poslu, ali Afra nije bila oduševljena tim prijedlogom.

– Postala sam jako privržena Purmerendu, dragi – tvrdila je.

– Privržena, privržena, kakva je to opet riječ? A ja kao nisam privržen Breukelenu? – uzvratio sam.

– I baš zato se ne bismo trebali preseliti u Breukelen, nego bismo trebali ostati živjeti ovdje.

Sâm sam sebi pucao u čelo. Ostalo je na tome, tako da već dvadeset treću godinu zaredom četiri puta tjedno ujutro vozim od Purmerenda do Breukelena, a navečer od Breukelena do Purmerenda.

3.

Sve u svemu, nemam mnogo dobrih prijatelja. Zapravo, samo trojicu. To su Stijn, Joost i Wouter. Poznajem ih od srednje škole. Dijelili smo sretne i tužne trenutke, a i pokoju djevojku.

Posljednjih godina uglavnom dijelimo petke. Tada igramo golf, bez obzira na vremenske uvjete. Stijn je prošlog tjedna zaključio da mu je „petkom uvijek ugodno“.

– Nije baš neki uzbudljiv opis, moj Stijne – primijetio je Joost.

Stijn predaje njemački u srednjoj školi i dan-danas je najposlušniji dečko iz razreda, kao i prije. On se baš ne uklapa u naše društvo. Trpimo ga jer je oduvijek bio tu. Više nam je prijatelj iz navike nego iz uvjerenja.

Joost je potpuno drukčiji. Za njega se baš ne može reći da je poslušan. On je odvjetnik, a klijentela mu se sastoji od čitavog niza prevaranata, utajivača poreza i kriminalaca bijelog ovratnika. On se jako dobro uklapa u to okruženje, a ni laganje mu nije strano.

– Zapravo, jedino sam s vama iskren – nedavno nam je priznao. – Odnosno, većinu vremena. U poslovnom okruženju uvijek gledam koliko mogu uljepšati istinu, a kad to ne uspijem, pokušavam zaobići istinu u što je manjem mogućem luku.

– A sa ženom? – pitao ga je Stijn.

– O, s njom sam uvijek sto posto iskren – rekao je Joost i nacerio se. Stijn ga je sumnjičavo pogledao.

– Da, da.

Joost je muljator koji često upadne u vlastiti mulj, ali se gotovo uvijek izvuče iz njega.

Wouter, moj treći prijatelj, isto baš nije svetac, ali uvijek drži stvari pod kontrolom. Ima firmu koja se bavi informatikom. Pokušao sam shvatiti čime se točno bavi, ali on bi uvijek

odmahnuo rukom i rekao: – Nešto s programiranjem, ti se ne razumiješ u to. – To je i istina, velika je vjerojatnost da ništa ne bih razumio. Wouter ima lijepu ženu, lijepu kuću i lijep auto, tim redoslijedom po važnosti, i uvijek izgleda besprijeckorno u svojim skupim odijelima po mjeri. I što nije nevažno, s obzirom na to da je riječ o nužnom preduvjetu za njegov način života: ima novca. Ne izjašnjava se koliko točno.

– Recimo i više nego dovoljno – odgovori kad ga netko to pita.

A ja? Ja sam uvijek sanjao o veličanstvenom i uzbudljivom životu, ali taj mi se san nije ostvario ni u mojoj mirnoj stambenoj četvrti u Purmerendu ni u veleprodaji WC-papira u Breukelenu.

– Ja mislim da si ti previše lijen za uzbudljiv život – primijetio je Joost prošlog tjedna – ili previše uplašen. Ili oboje.

Htio sam mu proturječiti, ali nisam se u tom trenutku sjetio što da mu odgovorim. Nisam se mogao ničega dosjetiti ni nakon što sam nekoliko dana razmišljao o tome. Zaista sam prilično lijen. Možda nisam uplašen, ali sam u najmanju ruku oprezan. To me malo muči.

4.

Poslovice „o mrtvima ništa loše“ po meni je često malo pretjerana. U kratkom roku umrli su Johan Crujfff, David Bowie, Prince i Muhammad Ali, a sva četvorica gotovo su proglašena svecima. Baš sam pazio, ali nisam naišao ni na jednu jedinu kritiku u čitavom nizu novinskih članaka i televizijskih priloga posvećenih preminulim slavnim ličnostima. No svaki put pojavila bi se hrpa samoprozvanih prijatelja koji su veličali preminule i govorili kako su se družili sa svojim junacima dok su još bili živi.

Nitko nije spomenuo da je Crujfff, uz to što je bio odličan nogometaš, također bio jako svojeglav i umišljen. Ili da je bilo jako glupo od Alija što si je dopustio da ga izudaraju toliko da oboli od Parkinsona, i to samo zbog novca. Bolje da je svo ono hvalisanje iz najboljih dana sačuvao za mirovinu, kada više nije mogao složiti smislenu rečenicu. Ne bi bilo naodmet da se koji put spomenula i Bowiejeva i Princeova taština.

– Neki uspoređuju Crujffu s Bogom, ali mislim da je to ipak malo previše. Hoću reći: Bog je dobar, ali ne toliko kao Crujfff.

Na tu poruku na *Twitteru* sam se od srca nasmijao.

Rijetko budem tužan ili zaprepašten kad čujem da je umrla neka slavna ličnost i nisam od onih koji potom polažu cvijeće ili pale svijeće.

I

– *Jesi li ti uopće sretna, Afra?*

Moja prijateljica Heleen s joga jučer me iznenadila tim pitanjem usred položaja lotosa.

– *Pa... da. Mislim.*

– *Misliš ili znaš? I što znači „pa da“? Je li to osam i pol od deset ili šest?*

– *Ajme, Heleen, možemo li o tome malo kasnije? Pokušavam postići zen – pokušala sam se izvući nekom polušalom.*

Srećom, nije to poslije spominjala. Ali to mi se otada stalno vrti po mislima. Pretpostavljam da godinama izbjegavam odgovoriti na to pitanje, a sada kada mi je tako izravno postavljeno, ne mogu ga izbaciti iz glave.

Nakon što sam nekoliko dana razmišljala o njemu, morala sam iskreno priznati: teškom mukom navukla sam na minus šest. S vremena na vrijeme bude neki dan s ocjenom sedam, ali bude i s četiri. Možda taj minus šest i nije najiskreniji, ali ne mogu se suočiti s tim da svom životu dam nedovoljnu ocjenu.

Nekoć je bilo bolje.

Bila sam sretna kad sam upoznala Arthura. I prvih nekoliko godina u Purmerendu bilo je zabavno. Nismo imali briga i putovali smo. Tako smo, na primjer, bili u Egiptu i u Meksiku. Iako tamo baš nismo imali sreće. Tako su nas u glavnom gradu Meksika pokrali. Danima smo čekali novu putovnicu. A u Egiptu smo se razboljeli.

Otada sam malo paranoična u vezi s putovanjima. Nažalost, to se uopće ne mijenja s godinama. Iako sam osigurana od svega od čega se može osigurati. Ili, bolje rečeno, osigurana protiv svega. U svakom slučaju, smanjila mi se želja za otkrivanjem svijeta. Sada sam zadovoljna bicikliranjem po Nizozemskoj. I Njemačka mi je lijepa. Da, znam, malo uštogljeno, ali to je jače od mene. Oblio bi me hladan znoj pri samoj pomisli da moram ići na

godišnji odmor u Afriku ili u Kinu. Arthur bi volio ići u Japan, ali ja se ne usudim. Plaši me sama pomisao da je to u blizini Sjeverne Koreje.

Možda nešto gubim na taj način, ali meni je dobro i tjedan dana provesti u Drentheu ili na Terschellingu. Da ostanemo na ocjenama: sedam plus.

5.

Da se mene pitalo, moj pedeseti rođendan prošao bi neprimjetno, ali Afra je uporno trubila da taj svečani događaj trebam proslaviti velikom feštom.

– To ne možeš propustiti – rekla je.

– Zašto ne?

– Zato!

– Zaista ne mogu proturječiti takvom čvrstom argumentu.

– Ajme što smo zabavni. Mogao bi barem jedanput misliti na druge. Oni bi te rado razvedrili.

Htio sam reći da se već godinama klonim vedrine, a ako to ne mogu izvesti, onda si nanesem kremu protiv sunčanja sa zaštitnim faktorom 50. Nažalost, taj faktor ne pomaže protiv ljudi.

No Afra bi na to rekla: – Opet smo jako duhoviti.

Ah, da smo barem duhoviti. Ne mogu se sjetiti kad me ona posljednji put nasmijala. Možda onaj put kad se prevrnula na sklopivoj stolici i pala u bazen na napuhavanje. To je bila njezina najbolja šala ikad i silno sam se smijao. Ona me pak htjela na mjestu udaviti u tom dječjem bazenu.

Ne, nisam se baš usrećio s njezinim smislom za humor. Čudno kako toga nisam bio svjestan prvih nekoliko godina naše veze. Zanemarivanje takvih stvari u početku kasnije vodi do prekida.

Što se tiče moje rođendanske proslave: prepustio sam se tome. Sljedeći tjedan priređujem vrtnu zabavu. Odnosno, Afra je priređuje.

Prvo je pozvala susjede. Ne zato što su super, nego zato da u korijenu sasiječemo mogućnost pritužbe na buku. Zatim je pozvala svoje prijateljice s joge, svoju obitelj, svoj klub šetača, dvije kolegice s posla i nekoliko mojih poznanika. Joosta, Stijna i Woutera „nije se sjetila“. Oni joj se baš i ne sviđaju. Ali ja sam ih pozvao nakon golfa.

Što se taj dan više približava, to ga se ja više pribojavam.

– Kad zabava bude u punom zamahu, sigurno ćeš uživati – ohrabrivao me Joost – a u suprotnom će završiti prije nego što trepneš.

6.

U prometnoj gužvi prema Breukelenu imam svo vrijeme ovoga svijeta da budem natmuren. U posljednje vrijeme sve sam češće takav. Otkako mi je Joost rekao da sam previše lijen i/ili uplašen za veličanstven i uzbudljiv život, ne mogu prestati misliti na to. Od mojih planova koje sam imao u dvadesetima, zaista se nije mnogo ostvarilo. Gotovo uopće nisam putovao, nisam doživio nikakve divlje avanture i nisam stvorio široki krug zabavnih i zanimljivih prijatelja.

Kad sam se našao na pragu uzbudljivog života, zaljubio sam se u Afru. I to preko ušiju. A to mi je poprilično pokvarilo planove.

Tada je rekla da obožava putovati. Naš prvi zajednički odmor bio je u Egiptu, gdje je Afra od deset dana pet provela na WC-u. Sljedeće smo godine išli u Meksiko, gdje su joj drugi dan na jednoj tržnici ukrali torbicu. Žurnu putovnicu čekali smo više od tjedan dana. To je ugasilo njezinu ljubav prema dalekim zemljama.

– Zašto ići daleko ako u blizini ima još toliko lijepih stvari koje nisi vidio? – tada je postala njezina mantra protiv pustolovina. A pod „blizinom“ je smatrala zemlje Beneluxa i u najboljem slučaju Njemačku. Francuska je isto bila jako lijepa, ali taj jezik, znaš...

Tako da već godinama u rujnu posjećujem Drenthe, Luksemburg ili Schwarzwald.

– Lijepo izvan sezone, kad je sve malo jeftinije i mirnije.

Ja bih htio ići u Patagoniju i Laponiju, u Japan i Kinu. No Afra dobije valunge pri samoj pomisli na to da bi morala jesti štapićima.

Kolona je dulja nego inače. Već petnaest minuta stojim iza jednog kombija iz Volendama koji se bavi prodajom ribe. Straga piše: RIBA! ZATO ŠTO JE TAKO UKUSNA! Ti Volendamci stvarno su pravi pjesnici.

7.

U posljednje vrijeme na *e-mail* dobivam sve više reklama za dizala za invalide, skuter za nepokretne i pelene za starije. Iz povijesti mog pretraživanja po internetu neki posebno programirani kompjuter zaključuje da sam počeo stariti i propadati. Osim toga, redovito dobivam i ponude za pogrebno osiguranje. Ali „oni“ očito ne znaju da nas je Afra osigurala protiv svega protiv čega se može osigurati. Tako imamo trajno putno osiguranje za naše šetnje po Drentheu i okolici. U slučaju da nas zdrobi neki dolmen.

Jedna Afrina prijateljica prošle je godine prijavila da joj je mobitel ukraden na kampiranju, ali nije dobila odštetu jer su joj iz osiguravajućeg društva rekli da je u šatoru trebala imati sef u koji bi mogla staviti svoju Nokiju. Tada je Afra razmišljala o tome da otkaže putno osiguranje, ali ipak je odustala od te namjere jer ti se uvijek može nešto dogoditi.

– Kao na primjer? – pitao sam je.

– Opet Arthur i njegovi znanstveni dokazi. Ne, Arthure, nemam pripremljen cijeli niz primjera mogućih nesreća.

– Ne treba mi cijeli niz primjera. Jedan će biti dovoljan.

– A što kažeš na teroristički napad?

Kimnuo sam kao da je to dobar primjer, ali nisam joj htio reći da teroristički napadi nisu pokriveni putnim osiguranjem. Mislim da oni nisu ničim pokriveni, baš kao ni napadi atomskom bombom.

Jučer sam bio na kremiranju susjedova oca. Za tjedan dana napunio bi devedeset godina. Otišao sam iz pristojnosti. Zbog susjeda, ne zbog pokojnika. Njega sam slabo poznavao. Vidio sam ga tek nekoliko puta kako sjedi ispod suncobrana u vrtu i u rukama koje se tresu od Parkinsona drži knjigu. Tada mi se učinilo nevjerojatnim što može pratiti ta rasplesana slova, ali kasnije sam čuo da već godinama čita istu knjigu.

Ako ne tuguješ, u krematoriju se osjećaš nevjerojatno. Uvijek me iznenadi to toplo ozračje koje stvore unutra, ta ljubazna, neformalna dobrodošlica i ugodan interijer. Odmah se osjećaš kao kod kuće.

Dakle, nije tako. Čim uđeš unutra, počneš žudjeti za veselim afričkim ispraćajima, onima s glazbom, pjesmom i plesom. Čak bi mi bilo draže patetično plakanje i vikanje Arapa, nego hladna ogoljelost kojom prosječan nizozemski krematorij prima svoje pokojne i živuće posjetitelje.

Groblja su puno bolja, pogotovo ako je sunčano.

Na posljednjem ispraćaju bilo je četrdeset sedam ljudi. Vjerojatno su i oni došli iz pristojnosti. Broj prisutnih mnogo je manji od prosjeka. Naime, ja uvijek brojim ljude koji dođu na ispraćaj. Rekord je dvjesto pedeset pet. Koliko bi došlo na moj ispraćaj? Nadam se više od četrdeset sedam.

Krematorijem su odzvanjali glasovi Andree Bocellija i Sare Brightman: *Time to Say Goodbye*. Broj jedan na listi deset najpopularnijih pjesama za ispraćaje.

Na njoj su još i pjesme Paula de Leeuwa, Marca Borsata i Claudije de Breij. Što li pak ti izvođači misle o tome? Ili samo misle na tantijeme? Pjesma „Smijem li s tobom?“ Claudije de Breij posebno je popularna. A to je zapravo čudno, jer bi to značilo da želi otići u smrt. Vera Lynn i Mieke Telkamp ispale su iz prvih deset. Šteta. Možda ću ih ja staviti na svoj pogrebni popis, da bude iznenađenje. Ili, još bolje, Andréa van Duina s pjesmom „U hodniku je konj“.

– I sada zadnja ludost koju ćete doživjeti od pokojnika.

Kad treba ići na kremiranje ili na sprovod, Afra obično dobije migrenu. Ali ja ionako radije odlazim sam. Inače bismo morali hodati ruku pod ruku, pogotovo na grobljima, kako bi izgledalo da si pružamo utjehu i podršku.

II

Studirala sam psihologiju na Amsterdamskom sveučilištu. Kad malo bolje razmislim, bile su to najbolje godine mog života. Na drugoj godini studija upoznala sam Arthura. Na jednom tulumu. Bio je jako duhovit i šarmantan. No od tih osobina više mu nije mnogo ostalo. Sada me nasmije vrlo rijetko.

Da budem iskrena, ni ja nisam postala puno privlačnija. Pritom ne mislim nužno na vanjski izgled.

– Vrijeme te mazi – nedavno mi je rekao Arthur. To mi je bilo tako slatko, iako mi je poslije priznao da to nije sam smislio, nego da to Joost, jedan njegov prijatelj, govori svojoj ženi.

Za svoje godine zaista izgledam dobro. Jedna od ne tako mnogo prednosti kad nemaš djece. Muškarci katkada očijukaju sa mnom. Uglavnom su stariji od šezdeset godina, ali svejedno...

Kad smo se upoznali, Arthur je studirao kulturnu antropologiju. Taj je studij očito odabrao zbog zanimljivog naziva, jer nisam baš primijetila da ga zanimaju druge kulture. Ali nije diplomirao. Nakon što je položio drugu godinu poslije pet godina studiranja, Arthurov otac odlučio je da ga više neće uzdržavati pa se Arthur morao zaposliti. Prvo je radio u prodavaonici bicikala u Amstelveenu, a onda se zaposlio u veleprodaji kupaonskih proizvoda u Breukelenu. Nije baš blizu, ali tada nije bilo lako naći posao. Tamo radi već više od dvadeset godina i sada je voditelj odjela za kupoprodaju.

Mislim da mu je dobro u Breukelenu, među WC-papirom. Iako se ljuti ako se šalim na taj račun.

Na današnji dan prije jedanaest godina upoznao sam Ester. Radila je za dobavljača držača papirnatih ručnika i WC-papira. Mijenjala je prodajnog predstavnika koji je bio na bolovanju. Tako mi je umjesto proćelave prosijede glave s brkovima u ured ušla bujna plavuša s raskošnim uvojcima.

– Dobar dan, trebala bih gospodina Ophofa – rekla je.

Mislim da sam malo predugo zurio u nju razjapljenih usta.

– Mijenjam gospodina Schulza, koji je privremeno na bolovanju zbog malog izgaranja na poslu – pojasnila je.

– Neka si gospodin Schulz uzme dovoljno vremena za oporavak. – Mislim da sam rekao nešto u tom stilu. Nije neki ulet, ali Ester se nasmiješila.

Ni ono što je uslijedilo nije baš bilo sjajno. – Već sam dvanaest godina u WC-papiru, ali u uredu mi još nikada nije bila tako lijepa žena koja nudi držače.

– To sigurno kažete svakoj koja nudi držače – odgovorila je Ester s iskrom u očima koja mi je oduzela dah.

Sljedećih nekoliko mjeseci svaka dva tjedna naručio bih jedan ili dva držača, umjesto četrdeset odjednom kao prije. Tako sam imao prihvatljiv razlog da je nazovem.

– Po prijašnjim narudžbenicama vidim da si malo promijenio strategiju kupovanja otkako je gospodin Schulz na bolovanju – primijetila je.

– Kraljica držača zaslužuje drukčiji tretman nego iscrpljeni gospodin Schulz.

Petnaest minuta smo razgovarali preko telefona. Vidio sam da moj kolega Berend pažljivo sluša. Shvatio sam da opasno oćijukamo.

– U ponudi imam novi držač za WC-papir, Arthure. Da ti ga dođem pokazati? – pitala je Ester. Predložio sam da se upoznavanje s držačem dogodi u restoranu. I Ester se svidio taj prijedlog.

Kad smo završili razgovor, Berend je profrljao: – Dobar komad, nije li?

Gotovo godinu dana išli smo u restorane, u kino, na plažu i na kraju smo završili u krevetu. Bilo je kao u raju. Bio sam izvan sebe. Kao i Ester, samo što se ona nakon nekog vremena pribrala. Na drugoj strani imala je dobrog muža i troje djece u dobi od dvije, četiri i sedam godina. Nisam je mogao kriviti što je izabrala njih. Prepustila se sirovim strastima, ali stvarnost ju je sustigla.

– Nikoga ne mogu voljeti toliko da bih zbog njega napustila troje djece.

Rastali smo se prije skoro deset godina. Nije htjela da ostanemo u kontaktu, još dugo vremena.

– Smijem li te nazvati za deset godina? – pitao sam je tada.

Kimnula je i pomilovala me po obrazu.

Nekoliko sekundi nepomično smo stajali i gledali se. Zatim me brzo poljubila u usta, okrenula se i otišla.

Gledao sam je, misleći da će se još jednom okrenuti. Ali nije to učinila. No mislim da je brisala oči.

Za dvadeset jedan dan bit će deset godina.

10.

U autu imam puno vremena za razmišljanje. Na primjer, o samoubojstvu. Ne, nemam takvih ambicija. Ali razmišljam o ljudima koji su bili uspješni, no svejedno su zaključili da im život nema više što ponuditi. Joost Zwagerman, Antonie Kamerling, onaj poznati njemački golman. Sigurno ima još primjera. Slava, novac, zdravlje, lijepe žene – naočigled i više nego dovoljno da poželiš ostarjeti, ali ipak je želja za smrću bila jača. Negdje u glavi izgubilo im se nekoliko neurotransmitera, pa su bili silno nesretni, koliko god se trudili da budu sretni i zadovoljni. Kakav peh.

I meni je ponekad dosta mojega života, ali ne života općenito. Dosta mi je Breukelena i Purmerenda. WC-papira i stambenih četvrti bez prometa. Sanjam o New Yorku i Toskani, ali sljedeći mjesec moram sudjelovati na četverodnevnom bicikliranju po provinciji Noord-

Holland. Afra želi da vozimo bicikl u usklađenoj sportskoj odjeći. Na volanu ima držač za karte. Ponekad se trudim zaostati za njom što je više moguće, tako da ne izgleda da smo zajedno.

Nije ona kriva. Nije ona kriva. Nije ona kriva. Ne mogu to ponoviti onoliko puta koliko je potrebno. Ona je takva kakva je. Ja sam slabić koji nije onakav kakav bi htio biti.

11.

Igralište za golf u Purmerendu prilično je skupo. Novac mi nije toliko bitan, ali što je teren za golf skuplji, to je i ozračje više snobovsko. U Purmerendu se to vidi po prevelikoj, tobože šik „klupskoj kući“, gdje *ciabatta s carpacciom* od tune, rikolom i majonezom od tartufa košta 11 eura i 75 centi. Meni su draže kantine u kojima za dva i pol eura mogu kupiti pecivo s kroketom. Ovo u Purmerendu zovu *resortom*, što znači da se treba dodatno paziti. U sklopu tog kompleksa nalazi se i konferencijski centar za umišljene poslovnjake. Mi radije igramo golf na terenima gdje su na parkiralištima jeftiniji auti i gdje se ljudi ne ponašaju kao da su iznad običnog naroda, na primjer u Amsterdam-Noordu. Na tom smo terenu gotovo svaki petak. No ako tamo ne mjesto, onda smo primorani otići u Purmerend.

Kad Stijnu loptica odleti u vodu, onda on kaže: – Kakav peh. – Ako se to dogodi Joostu, on glasno kaže „kvragu“, dok Wouter u tom slučaju poviče „jesem mu miša“. Ja samo zarežim. Tako svaki od nas ima svoj stil.

Obično razgovaramo o golfu, ženama, poslu, novcu i vijestima. Joost i Wouter smatraju da bi svijet bio bolje mjesto za život da su oni glavni. Njih dvojica imaju rješenje za svaki problem. Stijn je malo skromniji i njegovo mišljenje, blago rečeno, uvijek bude nadglasano blebetanjem Joosta i Woutera. Ja sam negdje između ta dva stila.

Joost nam je jučer rekao da će kupiti kuću u Italiji. Da budem precizan, u Toskani. Od srca nas je pozvao da boravimo ondje kad dođe vrijeme. Pritom je mislio na Woutera i mene. Joost nam je za kuću rekao tek kad je Stijn otišao.

– Jedan moj klijent želi se riješiti te kuće zato što je sljedećih nekoliko godina neće moći koristiti. Baš je dobio osam godina iza rešetaka. Mogu kupiti tu vilu za smiješne novce. Uskoro ću postati ponosni vlasnik vikendice u Mazzolli, u blizini Volterre.

– Nije li riskantno kupiti kuću od kriminalca? – pitao sam.

Nije, objasnio mi je Joost, dobro je to osmislio. Kuća je prepisana na nekog Talijana. Tako da će kuću kupiti od njega. Taj isti Talijan će se za neku nisku naknadu brinuti o kući i paziti je. Nitko ništa neće primijetiti.

– Tko sve zna za to? – pitao je Wouter.

– Nitko, samo vas dvojica.

– Ne zna ni tvoja žena?

– Ne, zasada. Onda bih je odmah morao voditi onamo. Pričekat ću s tim.

– Meni zvuči dobro. Volio bih tamo otići. Isto bez žene. Bez ičijeg znanja. – Rekao sam to prije nego što sam shvatio što govorim.

– Slobodno, dragi prijatelju – odgovorio je Joost.

12.

Ovih dana pazim hoću li negdje vidjeti broj 1729. Ako se zaista pojavi, nadam se da ću biti u zanimljivu društvu. Tada ću tobože usput reći da je to poseban broj. Pita li me netko zašto, onda ću što je ležernije moguće odgovoriti da je 1729 najmanji broj koji se može prikazati kao zbroj kubova dva broja na dva različita načina, naime 1^3 plus 12^3 i 9^3 plus 10^3 .

Kao da znam nešto o matematici.

Zanima me kako bi me pogledali. Šteta što je vrlo mala mogućnost da će se broj 1729 pojaviti sam od sebe. A ako ga ja spomenem, onda to ne bi ispalo prirodno. Na internetu nisam uspio naći nikakav važan povijesni događaj iz te godine. No izgleda da ima puno kuća iz te godine, a na Wikipediji se spominje i neka pilana.

O tom broju čitao sam u novinama, a u autu sam napamet naučio izračune. Eto zašto prometna gužva zna biti korisna. No zapitao sam se zar zaista nemam pametnijeg posla.

Već godinama želim vrijeme provedeno u prometnoj gužvi iskoristiti za učenje stranog jezika. I to nekog teškog, neobičnog jezika, kao što su ruski, kineski ili japanski. Jezika kojim možeš zadiviti druge. No kao i većina mojih drugih planova, ni ovaj mi se nije ostvario. To mi neko

vrijeme nije smetalo, ali budućnost je svakim danom sve kraća i sve se više ljutim na samoga sebe. Počinju me izjedati moja jadna neodlučnost i onaj vječni stav „nema veze“. Te dvije riječi stalno me prate. Ako želim postići nešto što barem sliči veličanstvenom i uzbudljivom, onda je krajnje vrijeme da se pokrenem.

13.

Joostova kuća u Italiji ne da mi mira. Neki dan pokazao mi je par fotografija na telefonu. Bijela kućica na brdu. Prekrasan vrt s vinovom lozom. Ima čak i mali bazen. Izvan sela, u blizini Volterre, gradića s restoranima, terasama kafića i trgovinama.

Afru sam kao usput pitao bi li sljedeće ljeto htjela ići na godišnji u Italiju. Ne, ne bi. Tamo je pretoplo, govore nerazumljivim jezikom i svaki dan jedu špagete. Nije to za nju. A zašto pitam?

– Bez razloga.

– Ti nikad ništa ne radiš bez razloga.

– Pa ovaj put radim.

– Da, baš.

Naše razgovore najviše voli završiti s „da, baš“.

14.

Moja rođendanska proslava odvijala se očekivano. Nakon kave i torte dogodila se klasična podjela: žene, starci i dosadnjakovići sjedili su u krugu u dnevnom boravku, dok je većina muških i jedna jedina ženska stajala u kuhinji. Ne znam koji mehanizam stoji iza ove tradicionalne podjele, ali ulogu sigurno igra blizina hladnjaka. Dnevni boravak prostor je za pristojne razgovore i umjereno uživanje u piću, dok se u kuhinji tempo pojačava i sve se

glasnije priča i smije kako večer odmiče. Nikome ne smeta čak ni ako se ponavljaju stare dogodovštine i šale.

Inače se u takvim prigodama nalazim u kuhinji, ali na proslavi vlastitog rođendana od mene se očekivalo da budem prisutan u dnevnom boravku, zajedno sa susjedima i Afrinim prijateljicama. Svaki pokušaj bijega stručno je ugušila moja žena. Tada bi mi u kuhinji u ruke gurnula pladanj sa sirom ili kobasicom i zamolila me da ga ponudim gostima u dnevnom boravku. Afra je za prijateljice s joge čak pripremila punu zdjelu sirovog povrća. Ukratko, tipična proslava rođendana. Na kraju je Wouter čak i povraćao u posudu s kadificama u vrtu.

– Tako, sad mi je lakše. – Ne znam nikoga tko tako bezobzirno može povraćati i onda nastaviti piti kao Wouter. Joost je smatrao da bi bilo najbolje baciti cijelu posudu s cvijećem.

Afra je sutradan pretražila cijeli kvart ne bi li našla svoje kadifice, ali Joost je bio pametan pa je posudu s cvijećem stavio u prtljažnik i bacio je u neku kantu za smeće na putu kući.

Afra je danima bila zbunjena.

– Kako, pobogu, može nestati cijela posuda s kadificama?

Ja sam joj odgovorio: – Možda ju je netko bacio jer su mu kadifice smrdjele.

Tu je teoriju smatrala suludom.

15.

Starosna granica za umirovljenje podignuta je za tri mjeseca. To je treće ili četvrto povećanje u nekih šest godina. Nema mi druge: morat ću raditi dok ne napunim šezdeset sedam godina i tri mjeseca. Odnosno, ako u sljedećih sedamnaest godina i tri mjeseca ne dođe do još nekoliko povećanja, a čini mi se da će doći.

Sve je to stvar izračuna. Ljudi sve dulje žive, što znači da i dulje primaju mirovinu, pa je sve više umirovljenika u odnosu na zaposlene. Minus i minus su dupli minus. Henk Krol i njegova stranka 50PLUS smatra suludim da se problemi koji se „tiču ljudi koji su podigli ovu zemlju“ rješavaju na taj način. Samo da državni proračun ne stavimo na raspolaganje Henku i njegovim pedeset plus poklonicima koji su podigli ovu zemlju.

Ne znam što mi je gore: sjediti preko puta knjigovođe Berenda još sedamnaest godina i tri mjeseca ili pak još toliko dva i pol sata dnevno provesti u sporoj vožnji prometnicama.

Ova dodatna tri mjeseca kap su koja će prekriti moju čašu punu popustljivosti.

Još sedamnaest godina proizvoda za WC, još sedamnaest godina vožnje na relaciji Purmerend-Breukelen-Purmerend...

Nešto se mora promijeniti.

16.

Frederieke, moja sedmogodišnja susjeda, igra nogomet. Ponosno mi je došla pokazati da je njezin klub prvi na tablici.

Na zadnjem su mjestu djevojčice iz kluba Almere.

U devet odigranih utakmica: 0 dobivenih, 0 neriješenih, 9 izgubljenih.

Gol razlika: 4 – 117.

Nisam mogao doći k sebi. U prosjeku su gubile s 13-1/2.

Sto sedamnaest puta neka je sedmogodišnja golmanica, vjerojatno s visokim repom i prevelikim rukavicama, morala vaditi loptu iz mreže. Kažu da timski sportovi utječu na izgradnju karaktera, ali pitanje je kakav će utjecaj biti na djevojčice iz kluba Almere.

– Ove zadnje pobijedile smo 18:0 – ponosno je rekla moja susjeda.

Kimnuo sam i pomislio na malu golmanicu. Bilo mi ju je jako žao.

17.

Moja majka već je godinama pokojna, a s ocem sam se počeo slagati tek kad je postao dementan. U tom slučaju lijepo je ako se dobro slažeš s puncem i punicom. No dobro: moja je čaša napola puna. Moja punica Gerda je odlična. A punac Piet strašno je naporan.

Nakon što je jednom popila bocu i pol vina, Gerda mi je u četiri oka rekla: – Nije mi jasno kako to da mi je kći tako dosadna. Dala sam sve od sebe da odgojim jednu zabavnu osobu.

– Možda su ipak Pietovi geni bili dominantni – odgovorio sam joj.

– A nije mi jasno ni zašto sam se uopće udala za Pieta.

Malo je razmislila.

– Ili možda ipak jest. Bio je zgodan, a ja sam se htjela maknuti iz kuće. Dakle, sama sam si kriva. Možda sam zato i ostala s njim. A nekad je znao biti i drag.

– Srećom pa nisi ništa preuzela od njih, Ger – pokušao sam je razveseliti. Htjela je reći još nešto, ali uto je došla Afra sa svojim biljnim čajem.

Piet se po cijele dane žali na sve moguće boljke, a nije mu ništa. Gerdi je prije nekoliko mjeseci otkriven rak pluća, i iako nije baš najbolje, rijetko se žali. Četrdeset sedam godina pušila je kutiju cigareta dnevno. Cijelo to vrijeme bila je svjesna mogućih posljedica, ali uživala je u svakom dimu.

– Šteta što sam dobila rak, ali ipak sam popušila oko četvrt milijuna divnih cigareta, što nije zanemarivo. Ljudi to često zaboravljaju – kroz smijeh je rekla.

– Da, ali ni tvoje trenutno stanje nije zanemarivo – uzdahnuo je Piet. Htio sam mu razbiti glavu vazom. Gerda je primijetila da sam se namrgodio, pa je rekla: – Pusti, Arthure. Ne vrijedi trošiti energiju na to.

– Na što ne vrijedi trošiti energiju? – pitala je Afra.

– Na ljutnju – odgovorila je njezina majka.

– Misliš zbog tvoje bolesti?

– Tako nešto, da. – A potom je dodala: – Arthure, jesi li za to da odemo u kratku šetnjicu?

– Naravno, mama.

– Baš smiješno, „sine“. Ovo je prvi put da si mi rekao „mama“.

III

Arthur i ja imamo sasvim različite krugove prijatelja, što baš ne utječe povoljno na naš odnos. Ja imam super prijateljice s joge i tenisa, ali Arthur ih smatra uštogljenima. Ne govori to, ali ja znam da to misli. Razljuti ga sama činjenica što je prisutno nekoliko žena koje vole piti biljni čaj, kao i ja. Kao da su njegovi prijatelji koji cugaju pivo i vino blagoslov ovoga društva. Možda je ljubomoran zato što ja imam deset prijateljica, a on ima samo tri prijatelja. Dva su jako bahata, Joost i Wouter, a ovaj treći, Stijn, profesor njemačkog, prilično je drag. Ova prva dvojica bave se mutnim poslovima.

Na Arthurovoj rođendanskoj proslavi bilo je jasno da se naši krugovi prijatelja ne slažu. Moje prijateljice, susjedi i moj otac sjedili su u dnevnom boravku, a Arthur i njegovi prijatelji stajali su u kuhinji, zajedno s mojom majkom. Lijepo blizu hladnjaka.

Nekoliko sam puta poslala Arthura u dnevni boravak da posluži sir i kobasicu, ali čim je sve obišao, odmah se vratio u kuhinju. U kuhinji su se fino napili. U jednom sam trenutku čak čula da netko povraća. Ali nisam otišla pogledati. Naime, sve su lijepo počistili, jer kasnije nisam pronašla nikakve tragove. Srećom, do tada su gotovo sve moje prijateljice i susjedi već otišli kući. Susjed je sutradan ipak primijetio da se slavilo još dugo nakon njihova odlaska.

– I glasno – pomalo ljutito dodala je njegova žena.

Te večeri nestala je moja posuda s kadificama i to me prilično uznemirilo. Arthur je rekao da ne zna ništa o tome, ali da su možda nekome smrdjele pa ih je taj netko zbog toga premjestio. Mislim da mi je lagao i da je netko izveo nekakvu spačku s cvijećem. Sutradan sam pretražila cijeli kvart, ali nisam ih pronašla. Tko bi, pobogu, uzeo tuđe kadifice?

No Arthur je sljedeće subote kupio novu posudu s cvijećem, moram ga pohvaliti. Nije kupio kadifice, ali nije mi žao, jer su one zaista imale malo neobičan miris.

S veleprodajom proizvoda za čišćenje i kupaonskih proizvoda ne ide baš najbolje. Direktor Hertog jučer je sasvim neočekivano pozvao svo osoblje u svoj ured: Marieke (tajništvo), Berenda (financije), Dirka (prijevoz), Hammeda (skladište) i mene (kupoprodaja).

Hertog se nakašljao, sve nas pogledao, još jednom se nakašljao i rekao: – Ne znam gdje da počnem. – Izgledao je kao da ga kravata steže. – Brojke od posljednjih nekoliko tromjesečja daju nam povoda za zabrinutost. Nismo ostvarili ciljeve.

Dirk ga je uplašeno pogledao: je li zaboravio nešto preuzeti?

– Financijska situacija takva je da nalaže upravi provođenje interne reorganizacije u kratkom roku u svrhu rezanja troškova. To će utjecati na svakog zaposlenika u našoj krasnoj firmi.

Za Hammeda i Dirka bilo je to previše nerazumljivih riječi u jednoj rečenici. Očito se događalo nešto ozbiljno, ali što?

Nakon još jednog dugačkog niza ispraznih riječi, sve se svelo na to da će dvoje ljudi morati dobiti otkaz, samo šef još nije odlučio tko će to točno biti. Izvijestit će nas o tome što je prije moguće.

Kad sam malo proanalizirao naše osoblje, shvatio sam da su mogućnosti ograničene.

1. Hammed će preuzeti Dirkov posao ili obrnuto. Izletjet će Dirk ili Hammed.
2. Hertog će otpustiti svoju tajnicu, ali njemu je nezamislivo da direktor nema tajnicu. Ne zbog posla, on ga lako i sam može obaviti, i još bi mu pritom ostalo vremena da uokolo raznosi novine, nego zbog njegovog direktorskog statusa.
3. Berend će preuzeti moj posao. Ja letim.
4. Ja ću preuzeti Berendov posao. Teško da bi se to moglo dogoditi, zato što Berend ima dvije diplome iz knjigovodstva, a ja ni jednu, iako se njegov posao može obavljati i s diplomom iz vezanja vezica.

Ukratko: velika je vjerojatnost da ću uskoro ostati bez posla.

Moram priznati da me to mnogo manje zaprepastilo nego što sam mislio. No odmah mi je kroz misli prošlo da ću u slučaju otkaza brzo morati smisliti nešto kako sedam dana u tjednu u svojoj kućici u nizu u Purmerendu ne bih morao pomagati Afri sa slaganjem ručnika i

odlaskom u kupovinu. Ako mi to ne uspije, onda ću sigurno čeznuti za prometnom gužvom na putu do Breukelena. Doduše, moja žena ima posao, ali radi samo tri prijepodneva tjedno. Radi u butiku za malo punašnije dame. Pretvara se da je to nešto jako važno, ali većinu vremena zapravo čeka da se netko od kupaca pojavi. Osim toga, subotom poslijepodne igra tenis, a na jogu ide srijedom navečer. Ostatak tjedna provodi kod kuće i potpuno se posvećuje kućanskim poslovima. Ako jedan dan nije oprala rublje, onda joj je taj dan izgubljen.

Izuzev mogućnosti da ćemo Afra i ja stalno biti zajedno ako ostanem bez posla, otkaz me zapravo ne brine. Kako bi rekli mnogi popularni životni gurui: ne razmišljaj o poteškoćama, nego o mogućnostima.